سخن سردبیر
Editorial
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۲۴، خرداد ۱۴۰۴، ۲۱۴-۲۱۲

معرفی مدل مفهومی رابطه‌ی مابین سوءرفتار دوره کودکی با خطر رفتار خودکشی‌گرایانه در دوره جوانی

Introducing the Conceptual Model for the Association between Child Maltreatment and Youth Suicide Risk

محسن رضائیان[۱]

Mohsen Rezaeian

تاکنون در سخنان سردبیری شماره‌های قبلی مجله دانشگاه، به مدل تعیین کننده‌های اجتماعی و عوامل خطر فردی برای خودکشی و خودآزاری (۱)، مدل پیشگیری از خودکشی و خودآزاری (۲)، مدل عوامل خطر و عوامل محافظت‌کننده از رفتار خودکشی و کاربرد آن در مدارس (۳)، و مدل مفهومی خودکشی در مناطق روستایی، پرداخته‌ایم (۴). در این سخن سردبیری قصد داریم تا به مدل مفهومی رابطه‌ی مابین سوءرفتار دوره کودکی با خطر رفتار خودکشی‌گرایانه در دوره جوانی، بپردازیم (۵).

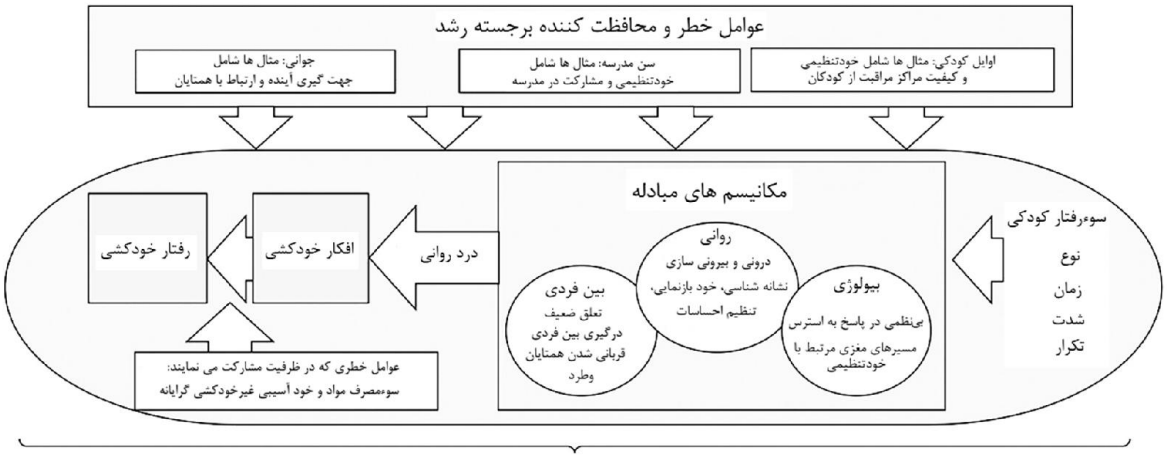
Duprey و همکاران، با مرور گسترده شواهد، نشان داده‌اند کودکانی که در معرض خطر غفلت یا سوءاستفاده هستند، زمانی که به سن جوانی می‌رسند، در معرض خطر بیشتری از انجام رفتارهای خودکشی‌گرایانه می‌باشند (۵). آن‌ها، به نتایج یک فراتحلیل منتشر شده در سال ۲۰۲۰ میلادی اشاره می‌کنند که این قبیل کودکان در مقایسه با همتایان سالم خود، ۲/۳۶ بار بیشتر در معرض افکار خودکشی و ۲/۹۱ بار بیشتر، در معرض اقدام به خودکشی هستند (۶) . افزون بر این، آن‌ها معتقدند که این برآوردها، زمانی اهمیت خود را به طور کامل نشان می‌دهد که متوجه شویم بر اساس آمار سازمان جهانی بهداشت منتشر شده در همان سال ۲۰۲۰ میلادی، نزدیک به یک میلیارد کودک ۱۷-۲ ساله در هر سال، در معرض کودک‌آزاری قرار می‌گیرند (۷).

از همین رو، Duprey و همکاران بیان می‌کنند پیشگیری از خودکشی برای کودکانی که دچار غفلت یا سوء استفاده شده‌اند، از اهمیت بسیار ویژه‌ای برخوردار بوده و ضروری است تا مدل‌های مفهومی کارآیی، در این زمینه تدوین گردد تا مکانیسم این رابطه، دقیق‌تر شناخته شود. بر این اساس، آن‌ها خود نسبت به تدوین مدلی اقدام کرده‌اند که در آن با دیدگاه آسیب‌شناسی روانی، ساختار رابطه مابین سوءرفتار کودکی با خطر رفتار خودکشی‌گرایانه در جوانی، تشریح می‌گردد (تصویر ۱).

۱- استاد گروه آموزشی اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده بهداشت، مرکز تحقیقات محیط کار، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
کد پستی: ۷۷۱۸۱۷۵۹۱۱، تلفن: ۳۱۳۱۵۲۴۳-۰۳۴، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk، ارکید: 0000-0003-3070-0166

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]

[DOI: 10.61186/jrums.24.3.212]

تصویر ۱- مدل مفهومی رابطه‌ی مابین سوءرفتار دوره کودکی با خطر رفتار خودکشی‌گرایانه در دوره جوانی

بر اساس آن‌چه که در پنل میانی تصویر فوق آمده است، برای آنکه سوءرفتار کودکی تبدیل به درد روانی و سپس رفتار خودکشی گرایانه در دوره جوانی گردد، باید به نکات متعددی توجه نمود. نخست، نوع، زمان رخداد، شدت و مقدار تکرار در سوءرفتار کودکی است. در مرحله بعد و تحت تأثیر متقابل سه عامل بیولوژی، روانی و بین فردی، سوءرفتار کودکی تبدیل به درد روانی در دوره جوانی می‌گردد. برای نمونه در عامل بیولوژی، می‌توان به بی‌نظمی در پاسخ به استرس و مسیرهای مغزی مرتبط با خودتنظیمی؛ در عامل روانی به درونی و بیرونی‌سازی نشانه‌شناسی، خود بازنمایی، تنظیم احساسات و در عامل بین فردی به تعلق ضعیف، درگیری بین فردی و طرد شدن، اشاره نمود. زمانی که بر پایه این تعاملات متقابل، سوءرفتار کودکی تبدیل به درد روانی و سپس بروز افکار خودکشی در دوره جوانی گردید، برای آن‌که این افکار به رفتار منتهی شوند، نیاز به عوامل خطری وجود دارد که در ظرفیت روانی فرد، مشارکت می‌نمایند. این عوامل برای مثال می‌توانند شامل: سوءمصرف مواد و خودآسیبی غیرخودکشی گرایانه، باشند.

افزون بر این و همان‌طور که در پنل بالای تصویر نشان داده شده است، عوامل خطر و محافظت کننده برجسته دوران رشد، به ترتیب در سه دوره اوایل کودکی، سن مدرسه و جوانی بر مجموعه این اتفاقات، تأثیرگذار خواهند بود. برای نمونه، این که فرد در اوایل کودکی در چه محیطی مورد مراقبت قرار گرفته، یا در دوران مدرسه، چقدر مشارکت داشته و یا در دوره جوانی، ارتباط وی با همتایانش چگونه بوده است. در زیر تصویر نیز، نشان داده شده است که کل این فرآیند، تحت تأثیر ملاحظات زمینه‌ای و فرهنگی نظیر: وضعیت اجتماعی- اقتصادی، نژادپرستی ساختارمند، عوامل مربوط به محله و فرآیندهای فرهنگی، قرار می‌گیرد (۵).

از همین رو ضروری است که هر جامعه‌ای، با توجه به مختصات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خود، نسبت به تدوین مدل بومی‌سازی شده اقدام نماید. به این ترتیب، راه برای شناخت دقیق مکانیسم‌های رابطه مابین سوءرفتار دوره کودکی با خطر رفتار خودکشی‌گرایانه در دوره جوانی، فراهم می‌گردد. به خصوص اگر در تدوین این مدل، به جنسیت کودک نیز توجه شود. چرا که مکانیسم این رابطه ممکن

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOI: 10.61186/jrums.24.3.212]

CCBY-NC.4.0 DEED

است تفاوت‌هایی را بر مبنای جنسیت کودکان، به همراه داشته باشد. بدیهی است که پیامد این شناخت دقیق مبتنی بر مدل، به تدوین راه‌کارهای مناسب برای پیشگیری از رخداد این پدیده هولناک می‌انجامد.

References

1. Rezaeian M. Getting to Know the Social Determinants and Individual Risk Factors Model for Suicide and Self-Harm. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2024; 23 (6): 478-81.

2. Rezaeian M. Getting to Know Suicide and Self-Harm Prevention Model. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2024; 23 (8): 660-62.

3. Rezaeian M. Getting to Know the Risk and Protective Factors of Suicidal Behavior Model and its Application in Schools. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 23 (11): 946-7.

4. Rezaeian M. Introducing the Conceptual Model of Suicide in Rural Areas. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 24 (2): 120-2.

5. Duprey EB, Handley ED, Wyman PA, Ross AJ, Cerulli C, Oshri A. Child maltreatment and youth suicide risk: A developmental conceptual model and implications for suicide prevention. *Dev Psychopathol* 2023; 35(4): 1732-55.

6. Angelakis I, Austin JL, Gooding P. Association of Childhood Maltreatment with Suicide Behaviors among Young People: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA Netw Open* 2020; 3(8): e2012563.

7. World Health Organization. Global status report on preventing violence against children 2020. 2020; World Health Organization.

ارجاع: رضائیان م. معرفی مدل مفهومی رابطه‌ی مابین سوءرفتار دوره کودکی با خطر رفتار خودکشی‌گرایانه در دوره جوانی. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، سال ۱۴۰۴، دوره ۲۴ شماره ۳، صفحات: ۲۱۴-۲۱۲.

Citation: Rezaeian M. Introducing the Conceptual Model for the Association between Child Maltreatment and Youth Suicide Risk. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 24 (3): 212-4. [Farsi]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]

[DOI: 10.61186/jrums.24.3.212]

CCBY-NC.4.0 DEED